

Nr 99.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag ur kyrkofonden för reparationer å den åt kyrkoherden i Korpilombolo församling upplättna prästgården; given Stockholms slott den 12 februari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sam. Stadener.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSEN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Stadener anför härefter:

Under förevarande punkt anhåller jag att få inför Kungl. Maj:t anmäla en av Korpilombolo församling i maj 1931 gjord ansökning om anslag ur kyrkofonden för reparationer och anordnande av värmeledning vid kyrkoherdeprästgården i församlingen.

Innan jag närmare redogör för detta ärende, ber jag få i korthet erinra om de åtgärder, som vidtagits för att underlätta anskaffande av bostäder åt prästerna i Norrlands ödebygdsförsamlingar. De i samband med 1910 års lagstiftning i fråga om det prästerliga avlöningssystemet genomförda ändringarna beträffande anslaget till lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga

Anslag ur kyrkofonden för reparationer å den åt kyrkoherden i Korpilombolo församling upplättna prästgården.

ändamål, gjorde det omöjligt att från detta anslag anvisa medel för byggande av prästgård, och endast i rena undantagsfall kunde bidrag härtill av statsmedel påräknas. De uppgifter, som förut ålegat fonden för lappmarks ecklesiastikverk, hade till största delen övertagits av kyrkofonden, och det låg då nära till hands att med kyrkofondens hjälp underlätta lösandet av frågan om prästgårdars uppförande i Norrlands ödebygder. Efter det Kungl. Maj:t till 1925 års riksdag (se prop. nr 213/1925) och kyrkomöte framlagt förslag i ämnet samt detta förslag vunnit bifall, utfärdades den 21 november 1925 lag, nr 456, angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift. I 1 § av denna lag förordnas, att i de fall, då inom sagda stift tjänlig prästgård saknas för sådan kyrkoherde eller komminister, som i därför stadgad ordning förklarats berättigad att uppbära ödebygdstillägg, Konungen må — därest lämplig bostad för befattningshavaren icke finnes att förhyra och ett fullgörande av den pastoratet åliggande skyldigheten att bygga ny prästgård måste med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i pastoratet anses medföra oskäligt stor tunga för pastoratet och dess invånare — medgiva, att från kyrkofonden må under de villkor, Konungen äger bestämma, till vederbörande pastorat utlämnas ett räntefritt lån till belopp motsvarande hela eller en del av kostnaden för byggnadsskyldighetens fullgörande. Vidare stadgas i 2 § av samma lag, att i fall, som avses i 1 §, Konungen må, där särskilda förhållanden sådant påkalla, medgiva, att kostnaden för byggnadsskyldighetens fullgörande må helt eller delvis bestridas av kyrkofondens medel utan återbetalningsskyldighet för pastoratet.

Ifrågavarande lag avser sålunda att underlätta *uppförande* av nya prästgårdar i ödebygdspastorat, där lämplig bostad för präst icke kan på annat sätt beredas utan oskäligt stor tunga för pastoratet och dess invånare.

Redan år 1916 hade från Korpilombolo församling inkommit ansökning om beredande av nödiga medel för uppförande av prästgård å förutvarande kapellpredikantsbostället i församlingen. Då behovet av ny prästgård var ofrånkomligt, hade församlingen icke kunnat avvakta Kungl. Maj:ts beslut i ärendet utan nödgats åren 1923—1924 uppföra denna prästgård. Genom beslut den 21 november 1925 fann Kungl. Maj:t — under erinran om den samma dag utfärdade lagen angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift — församlingens omförmälda ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I sin nu förevarande av ritningar, arbetsbeskrivningar och kostnadsförslag åtföljda ansökning har församlingen anfört, att prästgården måste repareras för en kostnad, som enligt vid ansökningen fogade kostnadsförslag beräknats till 12,462 kronor, samt anhållit, att detta belopp måtte från kyrkofonden tilldelas församlingen utan återbetalningsskyldighet.

Såsom stöd härför åberopar församlingen, att prästgårdens uppförande kostat nära 50,000 kronor samt att ännu 5,500 kronor återstode att gälda av härför upptaget lån, varför församlingen ej kunde bekosta de nu oundgängliga reparationerna utan svåra ekonomiska uppoffringar. Prästgården vore i det skick den nu befunne sig hälsofarlig att bebo, och reparationerna borde därför utföras sommaren 1931. Antalet bevillningskronor i församlingen hade av skilda anledningar sjunkit från 4,910:83 år 1930 till omkring 3,637:50 år 1931, och kommunalutskylderna, som för år 1931 utginge med 16:90, torde till ett annat år väsentligen ökas. Vidare framhåller församlingen, att de båda grannpastoraten Övertorneå och Tärendö från kyrkofonden utan återbetalningsskyldighet erhållit för prästgårdsbyggnad större belopp än det av församlingen nu begärda.

Över ansökningen hava yttranden avgivits av vederbörande kontraktsprost samt den 20 maj 1931 av domkapitlet i Luleå, den 8 juli 1931 av länsstyrelsen därstädes och den 18 december 1931 av kammarkollegiet.

Kontraktsprosten har tillstyrkt ansökningen under hänvisning till de tungt vägande skäl, som av församlingen anförts, samt med fästat avseende på vad han vid personligt besök i prästgården iakttagit.

Domkapitlet har anförts följande:

Genom kungl. brev den 16 januari 1920 förordnades, att Korpilombolo till Övertorneå pastorat hörande kapellförsamling skulle från och med den 1 maj 1920 avskiljas från Övertorneå pastorat för att bilda eget pastorat. Samtidigt härmed skulle i kungl. resolution den 23 maj 1919 fastställd lönereglering för prästerskapet i Korpilombolo pastorat träda i kraft. Enligt denna lönereglering skall fri bostad beredas kyrkoherden å dåvarande kapellpredikantsbostället, på sätt i ecklesiastik boställsordning stadgas.

Därförut hade synerätt vid den 17 oktober 1912 förrättad laga syn å bostället, med utdömande av den dittillsvarande prästgården, föreskrivit, att sätesbyggning på stenfot samt innehållande sex rum, av vilka ett tillika skulle vara expeditjonsrum, jämte kök, skafferi, erforderliga kontor och två förstugor ävensom hushållskällare och ett brandfritt valv skulle för boställsinnehavaren uppföras.

Sedan församlingen under åberopande av sin medellöshet hemställt om beredande av anslag av allmänna medel för uppförande av ny prästgård därstädes, fann sig församlingen — då förenämnda framställning icke föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd — på grund av den förutvarande kapellpredikantsgårdens utomordentligt bristfälliga tillstånd nödsakad att för den åldrande och sjuklige kyrkoherdens räkning utan avvaktande av understöd av allmänna medel uppföra ny prästgård. Byggnadsarbetet avslutades år 1924, då kyrkoherden dit inflyttade. Den gamla prästgården var då praktiskt taget obeboelig. Byggnaden hade på sin tid varit manbyggnad å det jämlikt kungl. brev den 20 juni 1856 till kapellpredikantsboställe av staten inköpta hemmanet Wuolo nr 6 om $\frac{3}{16}$ mantal. Huset var direkt lagt å marken förutom beträffande norra ändan samt mätte i höjd till takbandet, även sedan det påbyggts med tre varv timmer, endast 3,56 meter. Dess nedre bjälklag voro vid kyrkoherdens inflyttning i den nya prästgården hart när förmultnade, och vid strängare köld hade prästfamiljen vanligen måst sammantränga sig i ett enda rum, en liten sängkammare.

Otvivelaktigt är fördenskull, att församlingen icke kunnat längre än den

gjorde fördröja verkställigheten av synerättens år 1912 föreskrift om uppförande av ny bostad åt sin präst. Denna, som byggdes enligt i byggnadsstyrelsen utarbetade normalritningar för kyrkoherdeprästgård i övre Norrland, har dragit en kostnad för församlingen av nära 50,000 kronor. Som så ofta varit fallet beträffande allmänna byggnader i denna landsdel, blev det emellertid icke på ett betryggande sätt sörjt för kontrollen av byggnadsarbetet, och det har nu uppdagats, att huset trots den stora byggnadskostnaden tarvar en genomgripande reparation, beräknad att kosta 12,462 kronor, däri inrymd kostnaden för central värmeanordning.

Såsom stöd för sin nu gjorda framställning har församlingen framhållit, bland annat, att de båda grannpastoraten Övertorneå och Tärendö erhållit större belopp än det här begärda utan återbetalningsskyldighet för iståndsättande av sina prästgårdar.

I Tärendö gällde det emellertid en ombyggnad av prästgården av den omfattning, att ombyggnaden kunde likställas med nybyggnad, och beträffande kyrkoherdeprästgården i Övertorneå må erinras, att det till densamma begärt bidrag ännu icke blivit av Kungl. Maj:t beviljat. Till grund för ansökningarna om beviljande av bidrag till ombyggnad av berörda två prästgårdar har tjänat lagen den 21 november 1925 angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom delar av Härnösands och Luleå stift, där prästerskapet förklarats berättigat att uppbära ödebygdstillägg.

Nu äger visserligen enligt kungl. brev den 9 maj 1930 jämväl kyrkoherden i Korpilombolo att uppbära ödebygdstillägg, men det av församlingen sökta bidrag för prästgårdsbyggnaden avser en byggnad, som uppförts redan före tillkomsten av berörda lag och vilken icke behöver ombyggas för att uppfylla fordringarna enligt ecklesiastik boställsordning utan allenast tarvar en, låt vara genomgripande, reparation.

Av dessa anledningar kan det befinnas tvivelaktigt, huruvida det begärda reparationsanslaget må kunna beviljas i den ordning lagen den 21 november 1925 anger.

Domkapitlet finner icke förty omständigheter i detta fall vara för handen av den art, att de berättiga domkapitlet till en varm vädjan till förmån för den gjorda ansökningen.

Församlingens och befolkningens ekonomiska förhållanden, vilka bestyrkas av närslutna uppgifter och föranleda en samlad uttaxering, skatter till vägväsende och landstinget inberäknade, avsevärt överstigande 20 kronor per bevillningskrona, äro så tryckta, att en tillkommande, jämförelsevis betydande kostnad för prästgårdens reparation måste för de skattedragande innebära en synnerlig tunga. Ett bidrag av den storlek, att reparationskostnaderna bliva täckta, kommer i varje fall att uppgå till vida mindre belopp än det understöd, församlingen i likhet med andra ödebygd-församlingar säkerligen skulle ha kommit i åtnjutande av, så framt prästgårdens byggande ett eller annat år förhalats. Kyrkofonden kan sålunda sägas hava genom församlingens åtgörande besparats en avsevärt större utgift än den nu ifrågakämda, på samma gång församlingen själv frivilligt påtagit sig en motsvarande drygare börda.

Mot kostnadsförslaget till prästgårdens färdigställande, i vad det avser däri föreslagna åtgärder, har domkapitlet icke något väsentligt att erinra. Domkapitlet anser sig likväl böra erinra, att ytterväggarna böra omdiktas även utifrån samt brädbeslagningen förty tillfälligt avlägsnas, samt att, om även utvärdig diktning sker, värmeisoleringen blir så betryggande, att

målning åtminstone i vissa rum kan med fördel verkställas direkt å den porösa masoniten, samt pappspänning och anbringande av tapeter i dessa rum sålunda undvikas.

I betraktande av det hårda klimatet anser jämväl domkapitlet, att centralvärme bör anläggas i huset. Belysningsledningens omläggning till kuhloledning framstår såsom nödvändig.

På grund av vad sålunda anförts kan domkapitlet för sin del icke underlåta att hemställa, att med hänsyn till förhållandena meranämnda reparationskostnad, beräknad till 12,462 kronor, må få bestridas av kyrkofonden, eller att, om formella hinder härför anses föreligga, Kungl. Maj:t täcktes finna utväg att på annat sätt, genom proposition till riksdagen eller annorledes, bereda församlingen vederlag för samma kostnader.

Länsstyrelsen, som vid sitt yttrande fogat uppgifter å församlingens tillgångar och skulder under de senaste fem åren, anför:

Av handlingarna i ärendet framgår, att samtliga ifrågasatta arbeten äro av behovet påkallade för att prästgården skäligen skall kunna anses såsom tjänlig bostad åt kyrkoherden. Värmeledningsanläggningen, som beräknats kosta 3,500 kronor, måste, enligt länsstyrelsens mening, hänföras till nybyggnad och reparationsarbetena äro av den art och omfattning, att de även kunna hänföras till nybyggnad. Då dessutom arbetenas utförande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i församlingen skulle medföra oskäligt stor tunga för församlingen och dess innevånare, och då kyrkoherden åtnjuter ödebygdstillägg, anser länsstyrelsen att förutsättningarna äro för handen för anlåtande av kyrkofonden för lättandet av denna tunga.

Med anledning härav får länsstyrelsen hemställa, att församlingen för de ifrågasatta arbetena beviljas ett anslag å 12,462 kronor att utgå av kyrkofondens medel utan återbetalningsskyldighet.

Kammarkollegiets utlåtande har följande lydelse:

Kollegium har inhämtat *dels* av protokollet vid en den 23 och 24 augusti 1919 jämlikt 64 § ecklesiastik boställsordning förrättad husesyn å dåvarande kapellpredikantsbostället i Korpilombolo socken, att synerätten, som funnit boställets manbyggnad med källare icke vidare kunna användas för prästen i församlingen, genom utslag sistnämnda dag föreskrivit bland annat att till prästgård för blivande kyrkoherden i Korpilombolo församling skulle avsättas visst närmare angivet område samt att församlingen skulle hava före den 1 oktober 1923 å prästgårdsområdet uppfört sätesbyggnad av viss närmare angiven storlek samt vissa uthus m. m., *dels ock* av protokollet vid en den 26, 27 och 29 augusti 1927 hållen ekonomisk besiktning å prästgården, att de å prästgården på grund av synerättens berörda beslut uppförda byggnaderna befunnits, med undantag för vissa i protokollet angivna bristfälligheter, vara ändamålsenligt och omsorgsfullt uppförda.

Då lagen den 21 november 1925 (nr 456) angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift icke kan anses tillämplig på nu föreliggande fallet, är collegium förhindrat tillstyrka bifall till församlingens ansökan.

Med hänsyn till riksdagens yttrande i den skrivelse, vari riksdagen anmälde sitt år 1922 fattade beslut om anslag av statsmedel för byggande av prästgård i Karesuando pastorat, läser Kungl. Maj:t icke vilja, såsom domkapitlet alternativt hemställt, hos riksdagen begära anslag av statsmedel för

nu ifrågavarande ändamål. Tillräcklig anledning synes ej föreligga att i detta fall begära särskilt medgivande av riksdag och kyrkomöte att för ändamålet använda kyrkofondens medel.

Kollegium hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte finna de i ärendet gjorda framställningarna icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Departementschefen.

Såsom av det anförda framgår, skulle Korpilombolo församling jämlikt lagen den 21 november 1925 angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift varit berättigad till bidrag från kyrkofonden för uppförande av ifrågavarande prästgård, därest icke församlingen på grund av den tvingande nödvändigheten att fortast möjligt anskaffa bostad åt kyrkoherden måst färdigbygga prästgården före lagens tillkomst. Genom att för kyrkoherdens bästa påskynda och själv bekosta detta byggnadsarbete kan församlingen sålunda anses hava besparat kyrkofonden en utgift.

Prästgården har nu visat sig vara i oundgängligt behov av den ifrågasatta reparationen och anordnande av värmeledning, om den skall kunna bebos utan hälsorisk. Då utförandet av dessa åtgärder med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i församlingen skulle medföra oskäligt stor tunga för församlingen och dess invånare, anser jag, särskilt på grund av att församlingen uppfört prästgården utan bidrag ur kyrkofonden, det synnerligen önskligt, att anslag ur kyrkofonden måtte utan återbetalningsskyldighet kunna utgå för ändamålet. I likhet med kammarkollegiet kan jag emellertid icke finna 1925 års lag vara tillämplig på det föreliggande fallet, och jag får därför på det livligaste tillstyrka, att riksdagens och kyrkomötets medgivande till bifall till ansökningen måtte utverkas.

Under åberopande av vad jag anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för sin del medgiva,

att till bestridande av kostnaderna för reparationer och anordnande av värmeledning vid den åt kyrkoherden i Korpilombolo församling upplåtna prästgården må ur kyrkofonden utgå ett anslag av högst 12,462 kronor.

Till denna departementschefens, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

E. Hedenlund.